Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

# BIULETYN KOWIEŃSKI

## WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3.

Nr. Wilno, dnia 20 sierpnia 1932 r. 714.

## Treść numeru:

## I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ

"M u s u  R y t o j u s" o sukcesie haskim. "Musu Rytojus" Nr.33 z 19.VIII.32 r.Art.p.t."Co uzyskaliśmy w Hadze."Streszczenie:

Nadeszła z zagranicy wieść radosna: Litwa wygrała w Hadze sprawę kłajpedzką. Od ubiegłego roku w ciągu kilku miesięcy Niemcy ciskały na Litwę pioruny. Potężna propaganda niemiecka oczerniała Litwę na wszystkie strony, wreszcie postawiono Litwę przed Trybunałem Haskim. Mimo to Trybunał uznał, że słuszność jest po stronie litewskiej.

Sukces haski nie zapewnia jeszcze istotnie ścisłej i pokojowej współpracy między Litwą a Kłajpedą. W stosunkach litewsko-kłajpedzkich destrukcyjne moce działają w dalszym ciągu. Z tego punktu widzenia w Hadze Litwa nie wygrała, a tylko czasowo odparła zakusy potężnego napastnika na litewskie prawa i ~~tak~~ własność. Niema jednak żadnej gwarancji, że zakusy te nie powtórzą się w innej formie.

Sprawy kłajpedzkie nie będą wywoływały trosk i bolączek dopiero wtedy, gdy Litwini zdobędą serca kłajpedzian oziębione przez okrutną niemieckość. Przyznać trzeba zaś, że w ciągu 10 lat mało zrobiono w tym kierunku. Wytoczenie Litwie sprawy w Hadze nie było niczem innem jak tylko wysiłkiem niemieckim, który miał dać Litwinom do zrozumienia, że w Kłajpedzie nie mają oni nic do roboty. Wysiłek niemiecki nie dał wprawdzie spodziewanych wyników, lecz musi być dla Litwinów wielką nauczką.

Trybunał Haski jedynie wyraźniej uznał i zatwierdził prawa litewskie i obowiązki kłajpedzian. O ile obecnie zechcą Litwini i będą umieli bardziej celowo z tych praw skorzystać, na tem będzie polegała istota sukcesu haskiego.

### K r o n i k a .

S p r a w o z d a n i e  Z a u n i u s a  i  S i d z i k a u s k a s a  z  p r z e b i e g u  s p r a w y  k ł a j p e d z k i e j  w  H a d z e . "Rytas" /Nr.167/: 15 b.m. w gmachu teatru państwowego w Kownie odbył się wielki wiec, na którym wygłosili sprawozdanie z przebiegu sprawy kłajpedzkiej w Hadze min.Spr.Zagr.Zaunius i poseł litewski w Londynie p.Sidzikauskas.

Min.Zaunius zaznaczył, że już od września 1930 r.pewne żywioły w Kłajpedzie zaczęły przejawiać tendencje nieliczenia się z zasadniczemi postanowieniami statutu kłajpedzkiego. Tendencje te wciąż wzrastały. Przed 8 miesiącami tendencje te tak się wzmogły, że silnie poruszyły społeczeństwo litewskie i wywołały zainteresowanie na arenie międzynarodowej. W r.b. było już rzeczą całkiem jasną, że w Kłajpedzie jest prowadzona polityka przeciwko suwerenności Litwy. Społeczeństwo litewskie, widząc wielki alarm niemiecki i pogróżki było poważnie zaniepokojone. Żywiono jednak nadzieję, że sprawa zakończy się dla Litwy pomyślnie.

W końcu stycznia r.b. rząd litewski postanowił jąć się ostrych środków. Wynikło stąd rozwiązanie Dyrektorjatu i Sejmiku oraz inne znane już fakty.

Niemcy wprowadzili przeciwko Litwie w ruch cały aparat propagandowy. Litwa była oczerniana bez przestrzegania najbardziej elementarnych zasad etycznych i przedstawiana jako międzynarodowy zbrodzień. W porównaniu z tem co jest teraz sytuacja z przed 6 miesięcy przedstawiała się o wiele groźniej.

Polityczne znaczenie sukcesu haskiego jest tak wielkie i doniosłe, że trudno nawet przewidzieć wszystkie jego rozgałęzienia. Litwie spadł z serca nie kamień, jak się zwykle mówi, a cała góra. Stosunki obecnie zostały wyjaśnione.

Wyrok haski oczyścił w wysokim stopniu ciężką atmosferę. Dziś mogą się Litwini cieszyć, gdyż usunięte zostało poważne niebezpieczeństwo, które w wypadku niewygrania sprawy groziło integralności terytorjum litewskiego.

P.Sidzikauskas, mówiąc w tej samej sprawie opowiedział obszernie cały jej przebieg i wskazał na argumenty, jakiemi operowali obrońcy Litwy.

Polityka litewska opiera się na statucie kłajpedzkim. Przed Trybunałem Haskim należało więc udowodnić to z jednoczesnem zaznaczeniem, że niejasności statutu niepodobna interpretować w sensie ograniczania praw litewskich. Trybunał w zasadniczych kwestjach uznał słuszność praw Litwy. Gubernator może składać z urzędu prezesa Dyrektorjatu i przy mianowaniu nowego prezesa nie jest obowiązany układać się z partjami Sejmiku. Odwołanie Boettchera jest legalnem, podobnież jak obecna sytuacja.

Układy z Czechosłowacją. "Echo" /Nr.223/: Prowadzone są obecnie układy z Czechosłowacją w sprawie uregulowania stosunków handlowych. Ze względu na to, że Czesi nie są skłonni do ustępstw, rokowania odbywają się nadal powoli.

## III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

B. minister Krupawiczius o uniwersytecie katolickim. "Rytas" Nr.169 z 18.VIII.32 r. Art. p.t. "Uniwersytet katolicki". Streszczenie:

Idea uniwersytetu katolickiego na Litwie staje się faktem. Świadczy to, że uniwersytet katolicki jest sprawą żywotną i dojrzałą. Jest już wszystko potrzebne do stworzenia uniwersytetu. Ankieta przeprowadzona w sprawie potrzeby uniwersytetu wykazała, że uniwersytetu chcą zarówno inteligenci, jak i masy. Za uniwersytetem wypowiedział się Episkopat litewski, a następnie i Ojciec św. W obliczu takich faktów wszyscy wrogowie uniwersytetu powinniby zamilknąć. Jednak są grupy, które wciąż wypowiadają się przeciwko uniwersytetowi. Do przeciwników uniwersytetu należą przedewszystkiem ludowcy zgrupowani przy "Liet. Žinios". Apelować należy do laudininków, by ze względu na uczucia dżentelmeńskości nie stawiali uniwersytetowi katolickiemu trudności, a w imię przyszłości Litwy dążyli do unormowania swych stosunków z katolikami.

## Kronika.

Sprawa otwarcia uniwersytetu katolickiego. "Rytas" /169/: 28 b.m. odbędzie się w Kownie uroczystość otwarcia uniwersytetu katolickiego. Na stanowisko rektora uniwersytetu zamianowany został biskup Reinys. Watykan nominację tę zatwierdził. Uniwersytet będzie się składał z dwóch wydziałów: teologiczno-filozoficznego i handlowego.

Liaudininkowie a uniwersytet katolicki. "Liet. Žinios" /185/: Prezydjum komitetu centralnego związku litewskich włościan ludowców uważa założenie uniwersytetu katolickiego za niekorzystne dla kraju i ustosunkowuje się przeciwko temu założeniu ze względów następujących: 1/ istniejące na Litwie wyższe szkoły państwowe uniwersytet Witolda Wielkiego i Akademja Rolnicza w Datnowie dostatecznie zaspakajają młodzież dążącą do wyższej nauki i zaopatrują państwo w dobrze wykwalifikowanych pracowników z różnych dziedzin bez żadnej szkody dla wiary katolickiej; 2/ obowiązkiem uświadomionego społeczeństwa litewskiego jest popieranie w miarę możności wspomnianych instytucyj naukowych, usuwanie przeszkód w ich rozwoju i staranie się o ich udoskonalenie a nie osłabianie; 3/ obecnie zakładanie nowego uniwersytetu katolickiego szeroko reklamowane przez społeczeństwo nietyle katolickie, ile klerykalne, jest podkopywaniem sił wyższych uczelni litewskich i ma jedynie cele wojującego klerykalizmu, zaś dla kształcenia kraju nie może przynieść poważnych korzyści; 4/ uniwersytet katolicki nie będzie mógł być zakładem czystej wiedzy, zwłaszcza, że zbierane ofiary i pieniądze złożone w inny sposób zginą bez korzyści, zaś sam uniwersytet nie będzie odpowiednio postawiony i stanie się niepoważną uczelnią, a tylko niepożądaną wytwórnią dyplomów.

Zasmarowanie szyldu poselstwa niemieckiego. "Dzień Kow." /186/: 17 b.m. nieznani sprawcy zasmarowali dziegciem szyld poselstwa niemieckiego. Wdrożono dochodzenie.

S p a d e k  e m i g r a c j i ."Dzień Kow." /185/: W lipcu wyemigrowały z Litwy 53 osoby, w tem 14 do Afryki, 10 do Urugwaju, 9 do St.Zjednoczonych, 7 do Kanady, 6 do Brazylji, 2 do Argentyny, 2 do Palestyny i 3 do innych krajów.Emigrują przeważnie Żydzi.

D z i a ł a l n o ś ć  Z w . W y z w . W i l n a ."Liet.Aid." /184/: Założony w 1925 r. Zw.Wyzw.Wilna liczy dziś w kraju 330 oddziałów i ok.20 tys.członków. Związek dzieli się na okręgi: olicki, sejneński, wiłkomierski, telszewski, poniewieski i kowieński. Najwięcej uwagi zwraca się na pogranicze. Organ związku "Musų Vilnius" zorganizował w r.b. większe wycieczki na pogranicze, zwiedzając je na większej przestrzeni. Oddziały Zw.Wyzw.Wilna powstają również zagranicą: U.S.A., Szkocji, Francji, Anglji, Ameryce Południ. i t.d.

K a t e d r a  p r a w a  n i e m i e c k i e g o ."Echo" /223/: Niedawno uniwersytet kowieński rozpisał konkurs na katedrę prawa niemieckiego. Kandydatów okazało się jednak niewielu. Stworzenie katedry tej przewiduje się w bież roku szkolnym.

S k r ó c e n i e  s ł u ż b y  w o j s k o w e j? "Echo" /223/: Sztab Generalny rozważa kwestję skrócenia służby wojskowej dla żołnierzy, którzy stanęli do poboru na wiosnę 1931 r. o trzy miesiące.

O t w a r c i e  l i n j i  k o l e j o w e j  T e l s z e - K r e t y n g a ."Echo" /222/: W dn. 1 października zakończona zostanie nowa linja kolejowa Telsze-Kretynga. Uroczyste otwarcie linji nastąpi 15 października r.b.

## IV.SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH.

### K r o n i k a .

V I - t y  z j a z d  a k a d e m i k ó w - P o l a k ó w ."Dzień Kow." /185/:W bież. miesiącu odbędzie się w Kownie VI-ty zjazd akademików-Polaków studjujących w kraju i zagranica. Zjazd potrwa 2 dni: 26 i 27 sierpnia.

## VIII.Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

"V i l n i a u s  R y t o j u s" o  w y r o k u  h a s k i m . "Vil.Ryt." Nr.65 z 17.VIII.32 r.Art.p.t."Trzeci sukces".Streszczenie:

Poraz pierwszy wygrała Litwa sprawę w Hadze 15 października 1931 r. z Polską, poraz drugi w Lidze Narodów w sprawie Boettchera, wreszcie poraz trzeci ostatnio w Hadze w tejże sprawie.

Naród litewski z niecierpliwością oczekiwał wyroku bez różnicy poglądów. Najbardziej nawet nieprzychylny wyrok nie zmieniłby tego jednolitego stanowiska litewskiego. Obecnie zaś, gdy większość członków Trybunału Haskiego orzekła, że ludność kłajpedzka nie może podnosić głosu przeciwko suwerenności Litwy w tym kraju i że Litwa ma prawo bronić tej suwerenności, potwierdziła się ostatecznie teza, iż"Kłajpeda jest częścią Litwy". Na tem polega główny sukces litewski przy obronie litewskiego od wieków obszaru Kłajpedy.

Przedwcześnie jest sądzić o tem, jak się sprawy rozwijać będą i dalej. Niepodobna jednak żadną miarą oczekiwać, by Niemcy po tym wyroku Trybunału opuścili ręce. Nie uczynią oni tego i w dalszym ciągu będą prowadzić na obszarze Kłajpedy politykę gwałtu. Wzmożenia akcji niemieckiej należy również oczekiwać i z tego względu, że obecnie rwą się do władzy hitlerowcy. Wschodni sąsiedzi Niemiec muszą się z tem liczyć. Z drugiej jednak strony, mając na względzie całkowite niemal uznanie najwyższej instancji sprawiedliwości międzynarodowej względem Narodu Litewskiego, można jeszcze śmielej patrzeć w przyszłość, kiedy to wcześniej czy później spełnią się ideały Narodu Litewskiego, które zaczyna rozumieć i oceniać nietylko opinja Europy Zachodniej, lecz przedewszystkiem najwyższa instancja sprawiedliwości światowej.

Naród Litewski po tym wyroku, podobnież jak i po wyroku w dn. 15 października 1931 r.może śmiało powiedzieć: w Hadze są sędziowie.